

3.5 Trideset let lektorata za nizozemski jezik in kulturo na Filozofski fakulteti

Anita Srebnik

Temelji lektorata za nizozemski jezik in kulturo na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani so bili postavljeni jeseni leta 1989⁶ s prihodom nizozemskega nederlandista in umetnostnega zgodovinarja, profesorja **Paula van den Heuvela** v Ljubljano. Nizozemščina se je začela poučevati prav na njegovo pobudo, sprva kot prostovoljni jezikovni tečaj. Paul van den Heuvel je s podporo Nizozemske jezikovne unije⁷ vodil lektorat polnih sedem let.

3.5.1 Pedagoški proces

Od leta 1989 do 1991 nizozemščina ni bila vključena v noben študijski program in študentje so jo obiskovali zgolj prostovoljno. Leta 1991 je postala del študijskega programa Oddelka za germanistiko kot izbirni drugi tuji jezik. Z uvedbo bolonjskih študijskih programov 2008 je v okviru enopredmetnega študijskega programa *Germanistika* postala obvezno-izbirni drugi (germanski) tuji jezik, študentje drugih programov in fakultet jo lahko vpisujejo kot izbirni predmet. Preoblikovala se je v dva predmeta na prvi stopnji (*Nizozemski jezik in kultura I in II*) ter na dva predmeta na drugi, magistrski stopnji (*Nizozemski jezik in uvod v nizozemsko literaturo* ter *Nizozemska družba in kultura*).

Van den Heuvel je že od vsega začetka pritegnil zelo veliko število slušateljev s svojim inventivnim pedagoškim pristopom, iskreno predanostjo pedagoškemu poklicu in bogato paleto dejavnosti, ki jih je organiziral izven rednih ur, pa tudi s svojim neponovljivim in nalezljivim smislom za humor. V prvih dveh letih svojega delovanja je nizozemščino poučeval v dveh vzporednih skupinah glede na jezik poučevanja, ki je bil angleščina ali nemščina.

6 Pred letom 1989 ni bilo nikjer v Sloveniji mogoče kontinuirano študirati nizozemskega jezika. Prvi tak poskus je bil intenzivni dvotedenski tečaj nizozemščine decembra 1988, ki ga je izvedel dr. Gerhard Wortg z Univerze v Leipzigu. Udeležila se ga je tudi Anita Srebnik, takrat študentka drugega letnika anglistike in germanistike.

7 Nizozemska jezikovna unija (Nederlandse Taalunie) je skupni organ ministrstva za šolstvo Kraljevine Belgije, Nizozemske in Surinama, ki si prizadeva za širjenje in poučevanje nizozemščine znotraj Belgije, Nizozemske in Surinama in tudi na 150 univerzah v tujini, med drugim tudi na Univerzi v Ljubljani.

Van den Heuvel je na fakulteti tako rekoč iz nič ustvaril nizozemsko knjižnico. Knjige je pridobil s pomočjo finančne podpore Nizozemske jezikovne unije, ki pa ni zadoščala za pokritje vseh potreb. Zato je v nizozemske in belgijske časopise pošiljal oglase, v katerih je iskal ljudi, ki bi lektoratu podarili kakovostne knjige. Te je nato med poletnimi počitnicami z avtom zbiral po raznoterih naslovih ljudi, ki so se javili na oglase po vsej Nizozemski in v Belgiji. Prav tako je osebno poskrbel, da so študentje bili opremljeni s knjigami. Zanje je vedno, ko se je vrnil z Nizozemske v Ljubljano, prinašal polne kovčke slovarjev in slovníc.

Po odhodu Paula Van den Heuvela na Univerzo v Bratislavo je vodenje lektorata oktobra 1996 prevzela anglistka in nemcistka doc. dr. **Anita Srebnik**, ki je nizozemščino študirala na Univerzi v Utrechtu in kasneje v okviru magistrskega študija na Inštitutu za nizozemsko leksikologijo INL na Univerzi v Leidnu. Prva tri leta jo je po dogovoru z Nizozemsko jezikovno unijo kot mentor strokovno spremljal Van den Heuvel. Trikrat letno je za teden dni obiskal Slovenijo in izvedel predavanja in seminarje iz nizozemske književnosti in kulture. Leta 1999 je Anita Srebnik na Univerzi v Münstru prejela mednarodno nagrado Alfred Töpfer Stiftung, ki jo podeljujejo za izjemne dosežke na področju družboslovja v nizozemskem, belgijskem in severnonemškem prostoru. 2001 je uspešno zagovarjala magistrsko delo na temo dvojezičnega slovaropisja. V obdobju 2001 do 2003 je vodila slovenski del mednarodnega projekta *Evropska literarna dediščina v kontekstu v sklopu širšega projekta EU Kultura 2000*. Vrsto let je sestavljala prvi nizozemsko-slovenski slovar (Srebnik 2007). Projekt se je zaključil 3. oktobra 2007, ko je avtorica slovar slovesno izročila prestolonasledniškemu paru Kraljevine Nizozemske tedanjemu princu Willemu-Alexandru in princesi Máximi med njunim državnim obiskom v Sloveniji. Anita Srebnik je večkrat gostovala na tujih institucijah (2009–10 in 2010–11 na Univerzi L'Orientale v Neaplju, septembra 2017 na Univerzi Radboud v Nijmegnu na Nizozemskem) in se redno udeležuje številnih mednarodnih konferenc. Leta 2013 je uspešno zagovarjala doktorsko disertacijo o uporabi jezikovnih tehnologij v povezavi z dvojezičnim slovaropisjem, ki je 2015 predelana izšla v knjižni obliki (Srebnik 2015). Prevaja tudi nizozemsko književnost v slovenščino in je za svoje prevajalsko delo dobitnica večkratnih štipendij Nizozemskega sklada za književno produkcijo in prevajanje.

Svojo ljubezen do nizozemskega jezika, literature in kulture Anita Srebnik uspešno predaja študentom germanistike in številnim drugim študentom, ki si predmet izberejo v okviru izbirnih vsebin. V akademskem letu 2018–19 se je v okviru reforme študijskih programov na Oddelku za germanistiko lektorat razširil na vsa tri leta prvostopenjskega študija in se preoblikoval v semestrske predmete, zaradi česar verjamemo, da si ga bodo v večji meri izbirali tudi študentje drugih oddelkov Filozofske fakultete, študentje drugih fakultet in občani. Na prvi stopnji je odslej pet predmetov (*Nizozemski jezik in kultura 1–5*), na drugi pa sta na voljo *Nizozemski jezik, literatura in kultura v kontekstu 1 in 2*.

Od leta 2015 Univerza v Wrocławu organizira Mednarodni študentski narek za študente nederlandistike iz Srednje Evrope, ki se ga udeležuje 17 srednjeevropskih univerz. Sodeluje tudi ljubljanska univerza (edina brez glavnega študija nederlandistike), pri čemer so slovenski študentje zelo uspešni. Tako je slovenski zmagovalec leta 2016 Jure Gende v evropskem merilu zasedel četrto mesto. Na lektoratu lahko študentje in zunanji zainteresirani opravljajo mednarodni izpit iz nizozemskega jezika (Certificaat Nederlands als Vreemde Taal), ki poteka vsako leto v prvih dveh tednih maja. Na izpit se vsako leto prijavi skoraj vsi študentje, pri čemer se na vseh ravneh, na katerih poteka izpit, izjemno dobro izkažejo. Nasploh se ljubljanski lektorat v evropskem merilu uvršča po uspešnosti v sam vrh. Rezultati študije, ki je bila narejena na Univerzi v Utrechtu (Križ 2014), ga postavljajo na četrto mesto, pri čemer študenti ostalih srednjeevropskih univerz študirajo nizozemščino na samostojnih oddelkih kot glavni predmet.

3.5.2 Mednarodno sodelovanje

Lektorat za nizozemščino že od nekdaj intenzivno sodeluje s številnimi univerzami, tako je že Paul van den Heuvel sodeloval z univerzami v Utrechtu, Amsterdamu, na Dunaju, v Trstu, Bologni in Beogradu. Po njegovem odhodu na Univerzo v Bratislavo je postalo sodelovanje s to univerzo zelo tesno, prav tako z Univerzo na Dunaju, v Brnu, Budimpešti, Leidnu, Utrechtu, Antwerpnu, Wrocławu, Varšavi, Olomoucu, Amsterdamu, Bruslju, Poznanu, Berlinu, Beogradu in Zagrebu, kasneje tudi z Univerzo L'Orientale v Neaplju. Sodelovanje poteka v različnih oblikah, od številnih gostovanj tujih predavateljev, do skupnih projektov, delavnic in različnih kulturnih dogodkov.

Slika 6 : Lektorica dr. Anita Srebnik ter nizozemski prestolonaslednik princ Willem-Alexander in princesa Máxima, 2007

3.5.3 Študentje

Doslej se je s pomočjo mednarodnih štipendij v tujini v znanju nizozemskega jezika in kulture izpopolnjevalo več kot 140 študentov ljubljanske nederlandistike. Sprva so študentje obiskovali mednarodne poletne tečaje nizozemskega jezika in kulture na Univerzah v Utrechtu in Den Haagu ter semester ali dva študirali nederlandistiko na Univerzi v Utrechtu. Kasneje se je z uvedbo programov Tempus, Socrates, Ceepus in Erasmus odprlo še več možnosti za izmenjavo. Tako lahko danes – odvisno od vsakokratnih projektov in odobrenih sporazumov – študentje študirajo nizozemščino tudi na različnih evropskih univerzah (Dunaj, Leiden, Utrecht, Budimpešta (ELTE), Olomouc, Praga, Bruselj (Erasmus Hogeschool), Nijmegen, Neapelj, Amsterdam itd.)

Nizozemska jezikovna unija že desetletja podeljuje štipendije za udeležbo na poletnih tečajih. Če so lahko včasih študentje obiskovali tečaje v krajih Breukelen in Zeist na Nizozemskem ter v Hasseltu in v Gentu v Belgiji, pa je teh možnosti zadnja tri leta vse manj. Od 2016 tovrstno štipendijo nudi le še Univerza v Gentu. Zato je pred nekaj leti Združenje nederlandistov Srednje Evrope Comenius

sklenilo, da se organizirajo regionalni poletni tečaji, tako da vsako leto ena od srednjeevropskih univerz organizira poletni tečaj nizozemskega jezika in kulture, ki se ga redno udeležita po dva študenta iz Slovenije. Novost je študijski program Erasmus plus za usposabljanje študentov v tujini. Nekaj let zapored (2014–2018) so na oddelku gostovale praktikantke, študentke višjih letnikov nederlandistike z Univerze Radboud v Nijmegnu. To je bila velika pridobitev za študente, ki so lahko s svojimi vrstnicami tudi izven rednih ur vadili nizozemsko.

3.5.4 Predavatelji

Že od samega začetka delovanja lektorata so številni stiki s tujimi predavatelji postali tradicija, ki se z leti le še širi in pogloblja. Gostje s tujih univerz so izvedli veliko navdihujočih predavanj v zvezi z nizozemskim jezikoslovjem, slovaropisjem, fonetiko, historično slovnico, nizozemsko književnostjo od začetkov do danes, med drugim s književnostjo alohtonih prebivalcev, z bogato nizozemsko in belgijsko zgodovino, nizozemsko in belgijsko politiko, nizozemskim šansonom, razlikami med belgijsko in nizozemsko nizozemščino, s kulturnimi razlikami med obema deželama, z nizozemsko identiteto in mentaliteto, migrantsko problematiko itd. Predavatelji so študente popeljali po izjemno zanimivi zgodovini umetnosti, spoznali so najpomembnejše umetnike, slikarje, glasbenike itd., predvsem pa pesnike in pisatelje, naučili so se osnov afrikanščine, spoznali zgodovino Južne Afrike, njeno družbo in kulturo itd.

Predavatelji so prišli z vseh zgoraj omenjenih univerz na Nizozemskem, v Belgiji ter drugod po Evropi, mnogi med njimi so prišli v Ljubljano predavat po dva- ali večkrat. Poleg ustanovitelja ljubljanske nederlandistike Paula van den Heuvla, ki je ljubljanski lektorat obiskoval še dolga leta po svojem odhodu v Bratislavo in Utrecht, so bili na oddelku: Wiljan van den Akker (Utrecht), Hans Anten (Utrecht), Jelica Novaković (Beograd), Charles van Leeuwen (Bologna), Philip Hiligsman (Louvain-la-Neuve), Annette Wind (Utrecht), Honoré Schelfhout (Düsseldorf), Regina van Groningen (Brno), Julia Sommers (Dunaj), Onno ter Haar (Bukarešta), Irit van der Veldt (Amsterdam), Nele Rampart (Dunaj), Mirjam van der Wout (Zagreb), Irena Žagar (Leiden), Pawel Zajas (Poznan), Pablo van Suchtelen (Budimpešta ELTE), Franco Paris (Neapelj), Edo Velema (Amsterdam), Herbert van Uffelen (Dunaj), Stanisław Prędoła (Wrocław), Femke Simonis (Bruselj), Jacob Vossestein (Tropeninstituut Amsterdam), Nadja

Louwerse (Amsterdam), Alexandra Andreasova (Brno), Hubert van den Berg (Groningen, Poznan), Jo Sterckx (Poznan), Janneke Weijermars (Antwerpen, Amsterdam), Truus de Wilde (Berlin), Stefan Kiedron (Wroclaw), Sofie Royeaerd (Brno). Njihovih predavanj sta se mnogokrat udeležila veleposlanik Kraljevine Nizozemske in/ ali Belgije ter njuni kolegi z veleposlaništva.

Predavali pa so tudi mnogi drugi ugledni gostje, npr. novinarja Jan Donkers in Wessel de Jong ter političarka Lousewies van der Laan (Nizozemski parlament, Evropski parlament). Posebej želim izpostaviti gostujočega profesorja Eda Velema (1949–2015), ki je med nederlandisti zbujal posebno občudovanje in spoštovanje kot eden najboljših poznavalcev nizozemske književnosti in kulture nasploh. Na ljubljanski nederlandistiki smo imeli srečo, da smo ga lahko gostili kar trikrat (2007, 2010 in 2011). Njegova predavanja so bila pravo doživetje. Udeležila sta se jih tudi veleposlanik Kraljevine Nizozemske in Belgije.

Slika 7: Edo Velema na obisku v Sloveniji

3.5.5 Študijske in občudijske dejavnosti

Paul van den Heuvel je od vsega začetka uspešno vzpodbujal študente k študiju nizozemskega jezika in kulture s številnimi dodatnimi seminarji, predavanji, delavnicami, kulturnimi dogodki, filmskimi večeri, večeri poezije, strokovnimi ekskurzijami in mednarodnimi seminarji z uglednimi tujimi gosti, ki jih je pripeljal v Slovenijo. To tradicijo je po njegovem odhodu nadaljevala tudi

Anita Srebnik. Sledi pregled mednarodnih dogodkov in aktivnosti, ki sta jih organizirala Paul van den Heuvel (od 1989 do 1996) in Anita Srebnik (od 1996 do 2018), pri čemer so omenjeni le najpomembnejši.

Literarna srečanja

Od leta 1996 so se kot gostje lektorata zvrstili naslednji ugledni nizozemski in belgijski pisatelji: Herman de Coninck (1996), Toon Tellegen (2001, 2004, 2018), Cees Nooteboom (2004, 2017), Joost Zwagerman (2004), Manon Uphoff (2004), Abdelkader Benali (2004), Mensje van Keulen (2005), Tom Lanoye (2007), Joris Luyendijk (2010), Joke van Leeuwen (2012), Johan de Boose (2014), Guus Kuijer (2014), Stefan Hertmans (2015) in Anna Woltz (2016).

Posebej lahko izpostavimo gostovanja Toona Tellegena, enega najuglednejših nizozemskih pisateljev za mladino in odrasle, pesnika in dramatika, ki se je s študenti srečal kar trikrat. Nazadnje je pripotoval januarja 2018 ob izidu svoje knjige v slovenščino v prevodu Anite Srebnik (Tellegen 2018), ki je z njim vodila literarni večer na Vodnikovi domačiji. Tudi v Sloveniji zelo priljubljen pisatelj je navdušil polno dvorano.

Prevajalske delavnice

Paul van den Heuvel in Anita Srebnik sta skupaj z gosti organizirala številne prevajalske delavnice: od leta 1992 do 1996 so delavnice potekale vsako leto, prevodi pa so bili objavljeni bodisi v časopisju, literarnih revijah, pesniških

Slika 8: Prevajalska delavnica s Paulom van den Heuvelom, 1994

razglednicah (Poëziekaarten) bodisi predstavljeni na literarnih večerih (npr. leta 1996 skupaj s prevajanim belgijskim pesnikom Hermanom de Coninckom). Prevajalske delavnice so potekale tudi v letih 1998–99, 2000–01, 2001–02 ter 2006–07, tokrat z gostom Francom Parisom, priznanim prevajalcem nizozemske književnosti v italijanščino in profesorjem nizozemske književnosti na Univerzi La Sapienza v Rimu ter Univerzi L'Orientale v Neaplju.

Mednarodni seminarji nizozemskega jezika in kulture

Leta 1989 so vodje lektoratov za nizozemščino Univerz v Beogradu (Jelica Novaković), Bologni (Charles van Leeuwen) in Ljubljani (Paul van den Heuvel) prevzeli pobudo za organizacijo pomladanskih enotedenskih seminarjev nizozemskega jezika in kulture v srednjeevropski regiji. Prva dva seminarja sta potekala konec aprila 1990 in 1991 v Herceg Novem v Črni gori. Nato se je seminar preselil v Piran, organizacijo pa je prevzel Paul van den Heuvel. Tam sta potekala dva seminarja leta 1993 (od 24. do 30. aprila) in 1995 (od 22. do 28. aprila). Na seminarju so sodelovali študentje in predavatelji iz številnih držav srednjeevropske regije. Leta 1997 in 1998 sta potekala v Ljubljani v organizaciji Paula van den Heuvela z Univerze Comenius v Bratislavi in Anite Srebnik z Oddelka za germanistiko z nederlandistiko in skandinavistiko mednarodna seminarja Študijski dnevi nizozemščine. Cilj je bil intenzivna priprava na mednarodni izpit iz nizozemščine ter spoznavanje nizozemske družbe in kulture.

Mednarodni seminar nizozemskega jezika in kulture, ki je potekal med 24. in 30. aprilom 2000 v Ljubljani, je bil za lektorat največji dogodek in organizacijski zalogaj. Udeležili so se ga študentje iz Hrvaške, Jugoslavije, Madžarske, Romunije, Bolgarije in Slovenije. Aniti Srebnik so se pri vodenju seminarjev pridružili še Onno ter Haar (Univerza v Bukarešti), Santiago Martin, Irena Žagar in Mateja Seliškar. Poleg jezikovnih vaj kot priprava na mednarodni izpit iz nizozemščine so se zvrstile raznovrstne delavnice (interpretacija sodobnih nizozemskih romanov, zgodovina stripa v Belgiji in na Nizozemskem, nizozemska popularna glasba, nizozemske kletvice v literaturi, plakaterska ustvarjalna delavnica Loesje, poezija in pisanje nizozemskih haikujev, pisanje parodije na pesem *Mlada solata* Rutgerja Koplanda) ter več družabnih aktivnosti, med drugim nočna »diverzantsko« plakaterska akcija po Ljubljani s plakati Loesje, ustvarjenimi med delavnico.

Funkcijo tovrstnih enotedenskih seminarjev je nato prevzela organizacija Comenius, ki s podporo Nizozemske jezikovne unije vsako leto organizira regionalni poletni tečaj nizozemščine, ki se ga redno udeležujejo tudi študentje ljubljanske nederlandistike.

Lektorat zelo dobro sodeluje z veleposlaništvom Kraljevine Nizozemske, ki študente mnogokrat povabi na dogodke, povezane z Nizozemsko, npr. na različne razstave, koncerte nizozemskih orkestrov, zborov, izvedbe oper itd. Veleposlanika Kraljevine Belgije in Nizozemske sta bila – skupaj z drugimi uglednimi gosti – povabljeni tudi na dvajsetletnico delovanja lektorata leta 2009.

V okviru lektorata že od nekdaj potekajo številne študentske aktivnosti, od ekskurzij do tradicionalnega miklavževanja po stari nizozemski tradiciji in filmskih večerov. Poleg tega poteka veliko dejavnosti v ožjem krogu študentov, sem sodijo srečanja s študenti vseh letnikov, zanimivi in poučni kvizi o Nizozemski in Belgiji, branje nizozemske literature, mini delavnice nizozemske poezije, branje lastnih literarnih poskusov v nizozemščini, poslušanje in petje nizozemskih šansonov, koncertiranje študentov na različne instrumente in izvajanje starih skladb franko-flamske šole, igranje tradicionalnih nizozemskih družabnih iger, predavanja študentov o različnih nederlandističnih temah, praznovanje ob zaključku predavanj s tipičnimi nizozemskimi jedmi, (sladoledni) pikniki, praznovanje ob podelitvi nagrad zmagovalcu mednarodnega nareka, skupni ogledi razstav, druženja z gostujočimi predavatelji ipd.

Nizozemski lektorat ima tudi svojo spletno stran (www.nizozemscina.si) in svojo stran na Facebooku (Nederlandistika Ljubljana – Neerlandistiek Ljubljana), kjer lahko študentje in zainteresirani redno spremljajo dogodke na lektoratu.

Viri in literatura

Križ, Milan (2014): *Onderwijs Nederlands in Centraal-Europa. Zes gevalbeschrijvingen van effectieve NVT-instellingen*. Utrecht: Universiteit Utrecht.

Srebnik, Anita (2007): *Nizozemsko-slovenski slovar*. Ljubljana: DZS.

Srebnik, Anita (2015): *Jezikovnotehnoški postopek obračanja dvojezičnih slovarjev*, Praga: Verbum.

Tellegen, Toon (2018): *Sredi noči*. Domžale: Miš.